

Вакульчик О.М.,
доктор економічних наук,
професор, завідувача кафедрою обліку, аудиту,
аналізу і оподаткування,
Університет митної справи та фінансів

Протасова Є.В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри організації та планування виробництва,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Перелигіна М.С.,
студент,
Університет митної справи та фінансів

ЦІНОУТВОРЕННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА ОСНОВІ ДАНИХ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Вакульчик О.М., Протасова Є.В., Перелигіна М.С. Ціноутворення освітніх послуг на основі даних управлінської звітності. В статті розглянуто сучасний стан та динаміку фінансування вищих навчальних закладів України, проаналізовано структуру доходів і витрат університету, запропоновано використання управлінської звітності для систематизації затрат, що пов'язані з наданням платних освітніх послуг, розроблено методичні підходи до розрахунку вартості навчання студентів за контрактною формою.

Ключові слова: освітні послуги, спеціальний фонд бюджету, структуризація витрат, вартість навчання, ціноутворення, управлінська звітність.

Вакульчик Е.М., Протасова Е.В., Перелигіна М.С. Ценообразование образовательных услуг на основе данных управленческой отчетности. В статье рассмотрено современное состояние и динамика финансирования высших учебных заведений Украины, проанализирована структура доходов и расходов университета, предложено использование управленческой отчетности для систематизации затрат, связанных с оказанием платных образовательных услуг, разработаны методические подходы к расчету стоимости обучения студентов на контрактной основе.

Ключевые слова: образовательные услуги, специальный фонд бюджета, структуризация затрат, стоимость обучения, ценообразование, управленческая отчетность.

Vakulchik O.M., Protasova Y.V., Perelygina M.S. Pricing of educational services based on management reporting data. The paper considers the current state and dynamics of financing of higher educational institutions of Ukraine, analyzes the structure of incomes and expenses of the university, proposes the use of managerial reporting to systematize the costs associated with the provision of paid educational services, developed methodological approaches to calculating the cost of training students on contract form.

Key words: educational services, special budget fund, cost structure, cost of training, pricing, management reporting.

Постановка проблеми. Вищі навчальні заклади (ВНЗ) є складними соціально-економічними системами та важливими складовими освітнього середовища держави. Однією з найбільших проблем державних ВНЗ України на сьогоднішній день є скорочення бюджетного фінансування вищої освіти, що спричинило нестачу коштів для забезпечення їх нормального функціонування та розвитку. Враховуючи те, що державні заклади вищої освіти отримали відносно економічну свободу, актуальним стало завдання ціноутворення на ринку освітніх послуг. У зв'язку з цим все більшого значення набуває класифікація, аналіз та управлінський облік поточних витрат вищого навчального закладу з метою визначення собівартості освітніх послуг та розрахунку їх ціни.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем роз-

витку ринку освітніх послуг ВНЗ присвячені роботи В. Куценка, А. Ломоносова, О. Шашкевича, Л. Шевченка, М. Іванова та ін. Проте на сьогоднішній день дуже мало уваги приділяється класифікації витрат, визначенню собівартості та ціноутворенню освітніх послуг, що й обумовлює вибір теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета статті – визначення структури затрат вищого навчального закладу та розробка управлінської звітності для аналізу вартості навчання та ціноутворення освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Особливістю функціонування бюджетних установ є те, що метою їх діяльності є не створення прибутку, а досягнення передбачених планами та кошторисами показників, виконання поставлених в статуті або ж передбачених програмою фінансування завдань і функцій. Виходячи з того, що в доходах бюджетних установ мають місце як бюджетне

фінансування, так і самостійно зароблені установою кошти, організація та ведення бухгалтерського обліку у ВНЗ має свої особливості. Вони полягають в тому, що необхідно вести облік та здійснювати постійний контроль не тільки за балансом отриманих асигнувань, власних надходжень та їх використанням, а й аналізувати собівартість освітніх послуг та на її основі визначати ціну контрактів.

Бухгалтерський облік у бюджетних установах знаходиться на стадії гармонізації з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектору. Це спричинює необхідність перебудови складу і форм фінансової звітності бюджетних установ та оновлення методичного та нормативно-правового забезпечення.

Трансформація національної системи бухгалтерського обліку у бюджетних установах та складання звітності за міжнародними стандартами забезпечить підвищення прозорості державних фінансів, якість та достовірність бюджетного обліку, можливість оцінки ефективності бюджетних послуг, які надаються. У той же час відповідальним завданням, що потребує розробки й опрацювання у процесі реформування, є посилення управлінської, контрольної та інформаційної функції обліку.

Головною умовою успішної діяльності державних вищих навчальних закладів є достатнє фінансове забезпечення. Розробка кошторисів, маючи у своїй основі ряд спільних рис із бюджетуванням, служить обґрунтуванням доцільності застосування елементів управлінського обліку, як важеля оптимізації вартісних показників державних вищих навчальних закладів.

В Україні за часів незалежності частка видатків зведеного бюджету на освіту у ВВП сягала в середньому 6,6% і за останнє десятиліття цей показник коливався від 5,4% до 7,4%, (рис. 1).

У зведеному державному бюджеті України максимальний показник частки видатків на освіту становив у 2009 році 21,72%, на 2017 рік цей показник склав лише 16,95%.

Практика фінансування вищих навчальних закладів останніх 10 років свідчить про те, що за рахунок загального фонду покривається лише частина витрат державних вищих навчальних закладів – так звані захищені статті видатків, які фінансуються відповідно до обсягів державного замовлення послуг.

За даними форми № 2д, 2м «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду» захищені статті видатків ВНЗ це: оплата праці професорсько-викладацького складу; використання товарів і послуг (часткова компенсація витрат на комунальні платежі установи); соціальне забезпечення (стипендія студентів, які навчаються за держзамовленням) і витрати на забезпечення незахищених категорій студентів (сиріт, інвалідів) та інші поточні видатки.

Склад фактичних видатків одного з державних вищих навчальних закладів України (далі – Університет) за загальним та спеціальним фондом у 2016 році представлено на рисунку 2.

Значні обсяги фінансування залучаються вищою освітою за рахунок позабюджетних коштів, насамперед плати за навчання за контрактною формою, яка повинна повністю покривати витрати навчального закладу, що пов'язані з наданням цієї освітньої послуги.

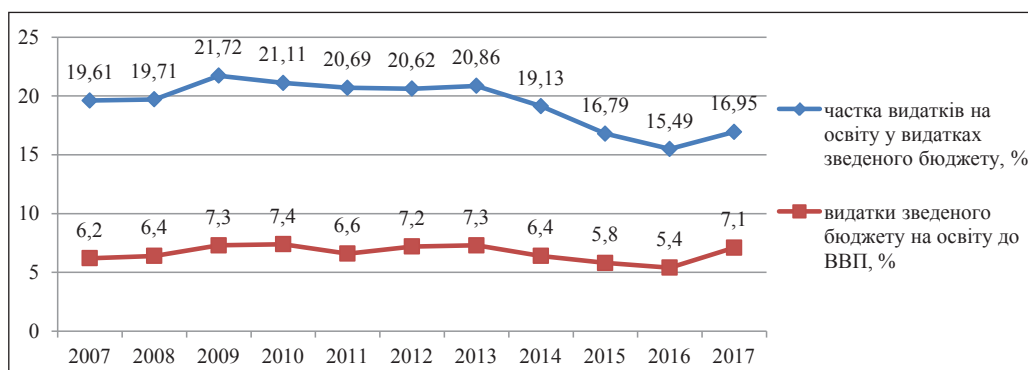

Рис. 1. Динаміка показників фінансування освіти в Україні

Джерело: складено за даними [1]

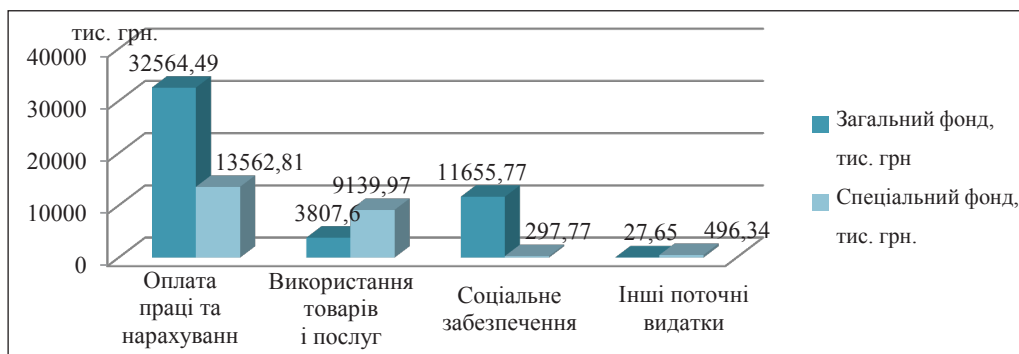

Рис. 2. Склад фактичних видатків Університету за загальним та спеціальним фондом, 2016 р.

Практика останніх років показує, що за рахунок коштів студентів-платників ВНЗ змушені оплачувати всі інші витрати закладу, які недофінансовуються чи взагалі не фінансуються загальним фондом бюджету. До таких витрат відносяться обов'язкові витрати на оплату недофінансованих із загального фонду комунальних послуг, оплата послуг зв'язку, заходів з охорони праці, оренди навчального обладнання, канцелярських товарів, відряджень, транспортних послуг, поточного ремонту і відновлення основних фондів, придбання господарських і навчальних матеріалів. Причому ці активи використовуються усім контингентом студентів, як «платниками» так і тими, хто навчається за державним замовленням [2]. За кошти спеціального фонду бюджету оплачуються також всі обов'язкові витрати для забезпечення акредитаційних вимог: підвищення кваліфікації викладачів, придбання літератури і періодичних видань, виготовлення методичного забезпечення і навчальних посібників та ін.

Проаналізувавши дані річного «Звіту про виконання плану по штатах і контрагентах закладів підготовки і підвищення кваліфікації кадрів» (виконання плану по навчанню студентів (учнів, слухачів)) (форма №3-2), можна стверджувати, що державне фінансування на навчання одного студента у вищому навчальному закладі зростає з року в рік, але це пов'язано, в основному, з інфляційними процесами та не підсилює основної можливості університету (рис. 3).

На сьогоднішній основним економічним важелем, яким самостійно може управляти Університет, є ціноутворення освітніх послуг, плата за які становить переважну частину позабюджетних доходів. Механізм державного регулювання ціноутворення в освітній галузі в Україні знаходиться поки що на стадії впровадження, а труднощі при визначенні собівартості навчання пов'язані з тим, що немає єдиної досконалої методики щодо її розрахунку.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України № 736/902/758 від 23.07.2010 р. «Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами» вартість платних послуг у ВНЗ має встановлюватися на підставі економічно обґрунтованих витрат (проте, що під цим мається на увазі, Закон не пояснює). Нормами визначено лише декілька обов'язкових складових витрат:

- витрати на оплату праці працівників;
- нарахування на оплату праці відповідно до законодавства;

- безпосередні витрати та оплата послуг інших організацій;

- капітальні витрати (не більше 10% від вартості послуги);

- індексація заробітної плати, інші витрати відповідно до чинного законодавства [3].

Науковці наголошують, що визначення фактичної вартості підготовки одного студента, який навчається за державним замовленням, повинно здійснюватися на базі економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних з її наданням, що мають враховувати специфіку закладу і бути достатніми для покриття поточних витрат, які стосуються навчального процесу, експлуатації приміщень і споруд та штатного обладнання навчальних закладів [4].

Для визначення вартості навчання необхідно виокремлювати у складі загальних витрат Університету ті, які безпосередньо пов'язані із наданням освітніх послуг. Загальні витрати вищих навчальних закладів науковці пропонують поділяти на чотири основні складові, формуючі статті витрат у відповідності до способу їх віднесення на собівартість послуг, а саме:

- заробітна плата науково-педагогічних працівників з нарахуваннями;

- інші прямі витрати, обумовлені здійсненням навчально-виховного процесу;

- непрямі витрати вищого навчального закладу;

- капітальні витрати, які спрямовані на створення умов для здійснення певного виду діяльності [5].

Традиційно в Університеті склався такий алгоритм розрахунку планової собівартості навчання, що враховує три основні складові витрат:

- витрати на заробітну плату викладачів;

- нарахування на заробітну плату;

- комунальні, господарчі, канцелярські, навчальні та інші витрати.

Алгоритм розрахунку планової собівартості одного студента на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр» протягом 1,5 року (денної форми навчання) в Університеті наведено в таблиці 1 (за цінами 2017 року).

Необхідно звернути увагу на те, що ціна освіти залежить не тільки від тарифів, ставок, показників інфляції, а від престижності навчального закладу, рівня конкуренції, кваліфікації викладачів та обраної спеціальності, при цьому різниця може бути дуже істотною.

Розрахована на основі затратного підходу собівартість освітньої послуги не враховує ринкових факторів, а саме: умов конкуренції, купівельної спроможності споживачів, кон'юнктури ринку, попит на спеціаль-

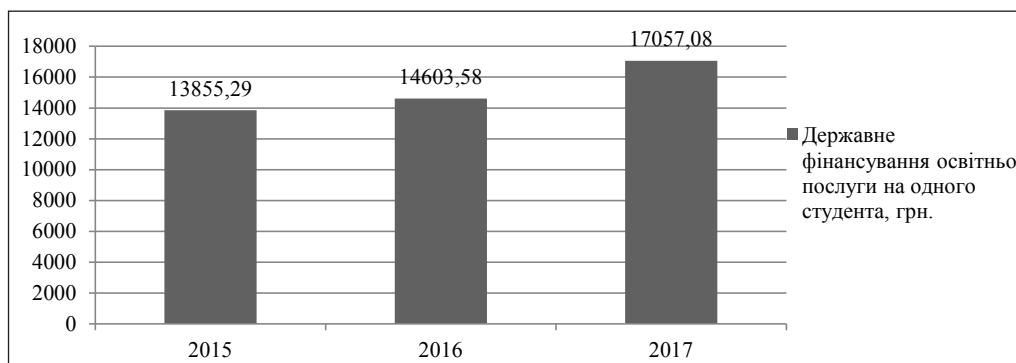

Рис. 3. Динаміка державного фінансування освітньої послуги на одного студента

Таблиця 1

Вартість навчання 1 студента на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр» (щільні 2017 року)

I. Витрати на заробітну плату викладачів						
№	Статті витрат	Кількість годин занять	Середня вартість оплати 1 години праці, грн	Середня кількість студентів в групі	Розрахунок затрат на 1 студента (група 16 студентів)	Загальна сума на 1 студента, грн
	Витрати, що пов'язані з основною діяльністю: – лекційні заняття – практичні заняття – лабораторні заняття – поточні консультації – консультації перед іспитами	397 218 15 110 24	150,40 150,40 150,40 150,40 150,40	16 16 16 16 16	$397 \times 150,40 \div 16$ $218 \times 150,40 \div 16$ $15 \times 150,40 \div 16$ $110 \times 150,40 \div 16$ $24 \times 150,40 \div 16$	3731,80 2049,20 141,00 1034,00 225,60
2.	Витрати за проведення заліків та іспитів:	[(кількість заліків \times 2 год.) + (кількість студентів \times кількість екзаменів \times 0,33 год.)] \times 150,40 \div 16				756,01
3.	Оплата консультацій по курсовим роботам та переддипломній практиці	Кількість годин на 1 студента \times 16 \times 150,40				1259,60
4.	Оплата керівництва та захист випускної роботи	Кількість годин на 1 студента \times 16 \times 150,40				5188,40
5.	Витрати на оздоровлення та відпуски науково-педагогічним працівникам:	Кількість науково-педагогічних працівників \times середній розмір окладу \div приведений контингент студентів \times 1,5				1874,30
6.	Оплата праці адміністративно-обслуговуючому, учбово-допоміжному та іншому персоналу	Загальна сума затрат \div приведений контингент студентів				1266,50
Всього витрат на заробітну плату:						17526,41
II. Нарухування на заробітну плату						3855,81
1.	Всього нарахування на заробітну плату	17526,41 \times 22%				
III. Комунальні, господарчі, канцелярські, навчальні та інші витрати						
№	Статті витрат	Витрати на рік, грн	Приведений контингент студентів	Кількість місяців на рік / магістратура	Розрахунок затрат на 1 студента	Загальна сума на 1 студента, грн
1.	Витрати на водопостачання та водовідведення	255900,00	1002,40	12/17	$(255900,00 \div 12) \div 1002,4 \times 17$	361,66
2.	Витрати на електроенергію	1499036,00	1002,40	12/17	$(1499036,00 \div 12) \div 1002,4 \times 17$	2118,55
3.	Витрати на оплату природного газу	1641756,13	1002,40	12/17	$(1641756,13 \div 12) \div 1002,4 \times 17$	2320,25
4.	Господарчі, канцелярські, навчальні та інші витрати	2893910,71	1002,40	12/17	$(2893910,71 \div 12) \div 1002,4 \times 17 \times 1,124^*$ (індекс інфляції)	4597,04
5.	Капітальні витрати на рік	22364,00	1002,40	12/17	$(22364,00 \div 12) \div 1002,4 \times 17 \times 1,124^*$ (індекс інфляції)	35,53
Всього комунальних, господарчих, канцелярських, навчальних та інших витрат:						9433,03
Разом витрат за весь період навчання (1,5 роки)						30815,24
Вартість навчання 1 студента за рік на основі економічно обґрунтованих витрат						20543,49
Вартість навчання 1 студента за рік з урахуванням цін на ринку освітніх послуг (конкурентна ціна)						12000,00
Частка недофінансування						41,6%

ності. Ринкова вартість послуги може бути більшою або меншою за планову собівартість і відображає ціну освітньої послуги, яка формує надходження Університету за спеціальним фондом. Так, при ринковій ціні контракту 12000 грн. рівень недофінансування витрат освітніх послуг з навчання магістрів за денною формою складає 8543,50 грн. (20543,5 – 12000) або 41,6%.

На зниження фактичної собівартості навчання одного студента, безумовно, впливає загальна кількість студентів, що навчається в університеті, але може вплинути також і збільшення контингенту студентів, зокрема в групах. При цьому економічно обґрунтована класифікація затрат також стає не лише важливою передумовою успішного планування, а й дає можливість визначити релевантні затрати та здійснювати їх оптимізацію і контроль.

Розрахунок собівартості освітньої послуги при різній кількості студентів у групі представлено у таблиці 2. При цьому статті витрат в калькуляції собівартості згруповані у відповідності до способу їх віднесення на собівартість послуг та їх поведінки у залежності від кіль-

кості студентів, а саме: прямі умовно-постійні витрати, прямі змінні витрати і непрямі постійні витрати.

За даними таблиці 2 можна стверджувати, що зміна кількості студентів в групі впливає на прямі умовно-постійні витрати, частка яких змінюється при їх розподілі на більшу кількість студентів, а прямі змінні та непрямі постійні витрати на 1 студента залишаються незмінними. Отже за рахунок зменшення прямих постійних витрат, що відбулось по причині збільшення кількості студентів в групі до 25 чоловік вартість навчання 1 студента зменшилась на 13,55%. При обсязі контингенту в одній групі 35 осіб економія відбувається тільки за рахунок лекційних годин, а додаткові витрати виникають при проведенні практичних і лабораторних занять за рахунок поділу групи на підгрупи.

Варіативний підхід до розрахунку собівартості навчання дозволяє отримувати структуровану інформацію, що може бути використана не тільки для вирішення управлінських завдань щодо ціноутворення освітніх послуг, а й дозволить здійснювати аналіз та контроль витрат відповідно до центрів відповідальності. Облікове

Таблиця 2

Формування вартості навчання одного студента в залежності від кількості студентів в групі (Управлінський звіт про планову собівартість послуги)

Вид витрат	Кількість студентів в групі, чол.		
	16	25	35
1	2	3	4
1. Прямі умовно-постійні витрати			
– оплата праці викладачів за проведення лекційних занять	3731,80	2388,35	1705,97
– оплата праці викладачів за проведення практичних занять	2049,20	1311,49	4098,40
– оплата праці викладачів за проведення лабораторних занять	141,00	282,00	282,00
– оплата праці викладачів за проведення поточних консультацій	1034,00	661,76	472,68
– оплата праці викладачів за проведення консультацій перед іспитами	225,60	144,38	103,13
– оплата праці за проведення заліків	160,43	96,25	68,75
– оплата консультацій по переддипломній практиці	808,40	517,38	369,55
– нарахування на заробітну плату (22%)	3855,81	3102,62	3400,97
– виплата на оздоровлення науково-педагогічних працівників	659,71	422,22	301,58
– виплата відпускних науково-педагогічним працівникам	1214,59	777,33	555,23
<i>Сума прямих умовно-постійних витрат, грн. (1,5 роки)</i>	<i>13880,54</i>	<i>9703,78</i>	<i>11358,26</i>
<i>Сума прямих постійних витрат, грн. (1 рік)</i>	<i>9253,69</i>	<i>6469,18</i>	<i>7572,17</i>
2. Прямі змінні витрати			
– оплата праці викладачів за проведення іспитів	595,58	595,58	595,58
– оплата консультацій та захисту курсових робіт	451,20	451,20	451,20
– оплата керівництва та захисту випускної роботи	5188,40	5188,40	5188,40
<i>Сума прямих змінних витрат, грн. (1,5 роки)</i>	<i>6235,18</i>	<i>6235,18</i>	<i>6235,18</i>
<i>Сума прямих змінних витрат, грн. (1 рік)</i>	<i>4156,78</i>	<i>4156,78</i>	<i>4156,78</i>
3. Непрямі постійні витрати			
– витрати на водопостачання та водовідведення	361,66	361,66	361,66
– витрати на електроенергію	2118,55	2118,55	2118,55
– витрати на оплату природного газу	2320,25	2320,25	2320,25
– господарчі, канцелярські, навчальні та інші витрати	4597,04	4597,04	4597,04
– капітальні витрати	35,53	35,53	35,53
– оплата праці адміністративно-обслуговуючому, учбово-допоміжному та іншому персоналу	1266,50	1266,50	1266,50
<i>Сума непрямих постійних витрат, грн. (1,5 роки)</i>	<i>10699,53</i>	<i>10699,53</i>	<i>10699,53</i>
<i>Сума непрямих постійних витрат, грн. (1 рік)</i>	<i>7133,02</i>	<i>7133,02</i>	<i>7133,02</i>
Разом витрат за весь період навчання (1,5 роки)	30815,24	26638,49	28292,97
Разом витрат за весь період навчання (1 рік)	20543,49	17758,98	18861,97
Відносна різниця вартості навчання	100%	-13,55%	-8,18%

забезпечення інформаційного наповнення запропонованої форми калькуляції собівартості освітньої послуги вимагає деталізації обліку затрат і розширення кількості відповідних аналітичних рахунків.

Окрім зміни вартості навчання одного студента при зміні чисельності студентів у групі змінюється також структура собівартості відповідної освітньої послуги (табл. 3).

Таблиця 3

Структура собівартості навчання 1 студента

Вид витрат	Кількість студентів в групі, чол.		
	16	25	35
Прямі умовно-постійні витрати	45,04%	36,43%	40,14%
Прямі змінні витрати	20,23%	23,40%	22,04%
Непрямі постійні витрати	34,73%	40,17%	37,82%
Усього:	100%	100%	100%

Доцільним є порівняння ринкової ціни освітньої послуги, рівня державного її фінансування та розрахункової собівартості навчання 1 студента у 2017 році (рис. 4).

За даними рис. 4 видно, що максимальне наближення рівня державного фінансування на 1 студента бюджетної форми навчання (17057,08 грн.) до собівартості освітньої послуги спостерігається при кількості студентів в групі у обсязі 25 осіб (17758,98 грн.). У той же час необхідно зауважити, що калькуляція не враховує необхідність фінансування капітальних затрат на придбання та оновлення обладнання, капітальний ремонт та реконструкцію. Можна прогнозувати, що збереження такої диспропорції між затратною і ринковою вартістю освітньої послуги сприятиме подальшому фізичному та моральному старінню основних засобів, погіршенню показників якості освітніх послуг і, відповідно, рівня знань студентів та зменшенню конкурентоздатності державних вищих навчальних закладів [6].

Для покриття різниці між вартістю навчання на основі економічно обґрунтованих витрат та фактичною ціною контракту державні ВНЗ намагаються об'єднувати студентів бюджетної та контрактної форми навчання для покриття частини прямих умовно-постійних витрат, зокрема: оплати праці викладачів за проведення лекційних, практичних, лабораторних занять; поточних консультацій, проведення заліків та інші.

В результаті проведених розрахунків і досліджень можна зробити наступні висновки і пропозиції:

1. На сьогоднішній день, ринкова ціна освітньої послуги, яка є найважливішим фактором впливу на поведінку споживача, залежить від престижності навчального закладу, рівня конкуренції, кваліфікації викладачів та обраної спеціальності. Отже, однією з головних умов розвитку державних ВНЗ є організація ефективної маркетингової рекламної діяльності, професійний і добре продуманий підхід щодо просування освітніх послуг до споживача, формування планів комунікаційної діяльності, ефективна організація рекламної діяльності.

2. Для забезпечення ефективності та самокупності освітньої послуги ВНЗ необхідно впроваджувати оптимальні форми організації навчання, які дозволяють заощаджувати поточні витрати діяльності. На сьогоднішній день, окрім проведення лекційних, практичних та лабораторних занять, дуже популярними стають такі форми начального процесу як лекції-візуалізації, лекції-прес-конференції, бінарні лекції, дистанційне навчання тощо.

3. Для мінімізації окремих груп затрат та фактичної собівартості навчання необхідно об'єднувати студентів бюджетної та контрактної форми навчання та збільшувати кількість студентів в групах для покриття частини умовно-постійних витрат, частка яких змінюється при їх розподілі на більшу кількість студентів, що навчаються в одній групі.

4. З метою залучення більшої загальної кількості студентів до контрактної форми навчання необхідно вести обґрунтовану політику формування цін, для чого застосовувати методику варіативного розрахунку собівартості навчання, яка ґрунтується на структуризації витрат на прямі умовно-постійні, прямі змінні і непрямі постійні витрати.

5. Структурована інформація, що міститься в управлінському звіті про планову собівартість послуги, може бути використана не тільки для вирішення управлінських завдань щодо ціноутворення освітніх послуг, а й для здійснення аналізу та контролю витрат відповідно до центів відповідальності.

6. Для облікового забезпечення інформаційного наповнення запропонованої управлінської форми звітності про планову собівартість освітньої послуги необхідна деталізація обліку затрат і розширення кількості відповідних аналітичних рахунків.

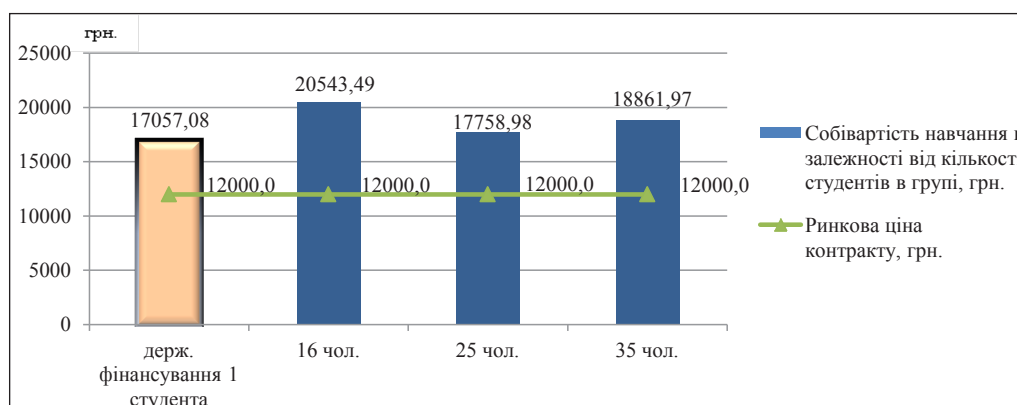

Рис. 4. Ринкова, державна та розрахункова вартість навчання 1 студента

Список використаних джерел:

1. Доходи та видатки держави. URL: <http://www.cost.ua/budget/expenditure/>.
2. Запорожець Г.В. Маркетинг вищих навчальних закладів: комплексний підхід / Г.В. Запорожець // 2015, № 99. С. 233–242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_99_23.
3. Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами. Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України від 23.07.2010 р. № 736/902/758. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1196-10>.
4. Волосова Н., Стеблюк Н. До питання визначення вартості освітніх послуг та формування ефективної цінової політики у державних вищих навчальних закладах // Економічний аналіз. 2011 р. № 8. URL: http://econa.at.ua/Vypusk_8/p1/volosova.pdf.
5. Управління оплатою праці у вищій освіті: монографія / А.В. Ломоносов. Миколаїв: Іліон, 2012. 720 с.
6. Вакульчик О.М., Протасова Є.В. Оцінка вартості освітніх послуг з урахуванням якості та ефективності вищої освіти // Вісник Хмельницького національного університету : Серія економічні науки. – Хмельницький. 2014. № 4. Том 3. С. 216–220.

УДК 657.411:631.11

Райтер Н.І.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та аналізу,
Львівський національний аграрний університет

Івасів О.С.

магістрант,
Львівський національний аграрний університет

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Райтер Н.І., Івасів О.С. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. У статті розкрито сутність поняття «власний капітал» та його еволюцію в економічній науці. Встановлено роль власного капіталу як джерела фінансування господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Розглянуто складники власного капіталу та особливості їх формування в сільськогосподарських підприємствах. Структуровані складники власного капіталу, а саме виділено авансований капітал та накопичений капітал. Проаналізовано власний капітал сільськогосподарських підприємств України.

Ключові слова: капітал, власний капітал, залучений капітал, зареєстрований капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), резервний капітал, додатковий капітал, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, аналіз власного капіталу.

Райтер Н.И., Ивасив О.С. Собственный капитал как основа осуществления хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий. В статье раскрыта сущность понятия «собственный капитал» и его эволюция в экономической науке. Установлена роль собственного капитала как источника финансирования хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрены составляющие собственного капитала и особенности их формирования в сельскохозяйственных предприятиях. Структурированы составляющие собственного капитала, а именно выделены авансированный капитал и накопленный капитал. Проанализирован собственный капитал сельскохозяйственных предприятий Украины.

Ключевые слова: капитал, собственный капитал, привлеченный капитал, зарегистрированный капитал, нераспределенная прибыль (непокрытый убыток), резервный капитал, добавочный капитал, Национальные положения (стандарты) бухгалтерского учета, анализ собственного капитала.

Raiter N.I., Ivasisv O.S. Equity capital as the basis for the economic activity of agricultural enterprises. The article the essence of concept “equity capital” and its evolution in economic science is described. The role of equity capital as a financial source of agricultural enterprises economic activity is established. The components of equity capital and peculiarities of their formation in agricultural enterprises are considered. The equity components are structured; in particular, invested capital and accumulated capital are selected. Equity capital of Ukrainian agricultural enterprises is analyzed.

Key words: capital, equity capital, debt capital, registered capital, retained earnings (uncovered loss), reserve capital, additional capital, National provisions (standards) of accounting, equity analysis.